

Пирамидите разголиха безхабрието на властите*

Любомир Василев

След като в края на месец май започна масовият крах на пирамидалните дружества в Североизточна България, властите проявиха подчертана загриженост към проблема. Всяка институция, имаща отношение по въпроса, побърза да докаже, че някой друг е виновен, да предложи мерки, да покаже спасителния път.

ЗАГРИЖЕНОСТТА НА ВЛАСТИТЕ

Парламентът създаде специализирана анкетна комисия за пирамидите. Депутати, избрани във Варна, лансираха авангардната идея за обществен фонд за компенсиране на загубите на вложителите.

Правителството се опита да спре руската пирамида МММ, премиерът Виденов обеща разяснителна кампания за гражданите как да познаят пирамидите.

Не остана по назад и БНБ, която поиска спешни законодателни промени в тази област.

Правораздавателната система също запретна ръкави. Прокуратурата изпрати известия до някои от съмнителните дружества да спрат дейност. Поискано бе съдействие от Интерпол за издирване на избягалите президенти на фирми, намекнато бе за разследване спрямо служители от БНБ.

Арестувани бяха някои от шефовете на прекратилите плащанията дружества, конфискувани бяха книгата на МММ.

Финансовото министерство обеща тотални данъчни проверки.

Кметовете на пострадалите градове се зашураха да търсят подкрепа от всички останали органи на властта.

Медиите започнаха масово да гromят пирамидалните дружества...

Всичко това би било чудесно, ако обаче не бе направено постфактум. Защото, както е известно, като се обърне колата - пътища много. Председателят на парламентарната комисия по пирамидите потвърди това, което беше повече от видно - вина имат всички власти, които досега само си прехвърляха топката и никой не поемаше отговорност.

ВИНАТА НА ИНСТИТУЦИИТЕ

Парламентът

Народни представители са избрани, за да служат на интересите на страната, респективно на своите избиратели. Никой ли от тях не проумя, че рано или късно дружества, обещаващи фантастични доходи, ще рухнат. Или не намериха време, за да споделят съмненията си със своите избиратели?

Вместо това при създаването на анкетната комисия по пирамидите сини и червени се скъсаха да се обвиняват кой е по-виновен за създаването, отглеждането и рухването на пирамидите.

Стигна се дотам един народен представител да препоръча на всички граждани да си изтеглят парите от ДСК, защото тя била едва ли не най-голямата пирамида. Само след няколко дни този рефрен бе подхванат от няколкото дузини изгърмели варненци, дошли да се оплакват пред парламента от собствената си наивност.

Има ли представа литераторът Александър Йорданов какво би станало с и без това разклатената финансова система, ако гражданите го послушат и тръгнат да си теглят парите от ДСК?

---

* Статията е публикувана във в. „Капитал”, 19-25 юни 1995 г.

А иначе Йорданов е член на комисията за пирамидите, която обаче ползва за собствени нужди. Излизайки от поредното й заседание, депутатът самодоволно съобщи, че е събрал материал за чудесно есе. Дали обаче за това го пратиха там неговите избиратели - да събира материали за есета...

В същото време други "загрижени" варненски депутати предложиха да се създаде обществен фонд за компенсиране на загубите на пострадалите от пирамидите. "Ами тогава да направим и фонд за компенсиране на загубилите от Тото 2", сполучливо отбеляза народен представител - депутат, неизкушен от демагогията на някои от своите колеги.

На фона на дебелоочието на някои депутати станахме свидетели и на нещо почти невиждано във времената на новите ни политици. Депутатът Максим Димов има доблестта и отговорността да заяви по националната телевизия: "Аз гласувах против кандидатурата на г-жа Бистра Димитрова за председател на ДСК, но въпреки това заявявам, че ДСК е най-стабилната финансова институция в страната."

Дори иначе спокойният управител на БНБ Годор Вълчев също не издържа: "Обвинявате ни, господа депутати, че ние не сме спрели пирамидите. Ами вие защо не спрете рекетърските фирми? Или не ги знаете кои са? Да ви ги кажа отвън тихичко?"

Изпълнителната власт

За пореден път изпълнителната власт се опита да си измие ръцете с липсата на закони.

"Не е вярно,

че няма закони. Има, но не се спазват. И ако създаваме анкетна комисия, тя трябва да е с друга насоченост - защо изпълнителната власт не си е свършила работа." Думи на един от малкото добри финансисти в парламента, Венцеслав Димитров...

"И сега действащото законодателство позволява да се вземат ефективни мерки срещу подобни структури." Думи на изпълнителния директор на Банковата консолидационна компания Валентин Цветанов...

Преди една година данъчните органи започнаха проверка на "Лайф чойс". До ден днешен проверката не е приключила. Столично данъчно управление поиска становище от финансовото министерство дали дружеството е водило коректно счетоводната си отчетност. Имаше съмнения, че не е.

Напълно в реда на нещата становище по въпроса трябваше да даде управление "Национално счетоводство" при Министерството на финансите. Не съвсем в реда на нещата обаче е фактът, че неговият началник (иначе един от най-добрите ни експерт-счетоводители) е заверил счетоводния отчет на "Лайф чойс" за 1993 г.

Данъчните не си направиха труда да проверят съмнителните дружества. Ако не за друго, то поне заради интересите на фиска. Защото доходът, получен от подобни дружества, би трябвало да се декларира и обложи. Само че и най-съвестният данъкоплатец не можеше да открие къде в данъчната декларация за доходи през 1994 г. да посочи този приход. В същото време в справката (изготвена пак от финансовото министерство), която фирмите трябва да изпратят на данъчното, за изплатени суми фигурират само изплатените суми по граждански договори. Нима данъчната администрация не се интересува от изплатените доходи под формата на лихви, дивиденди, доходи от специфични финансови инструменти и т.н.

Представителите на изпълнителната власт на местно равнище също не се престараха. Повечето кметове, които би трябвало да са най-близо до проблемите на хората по места, не си и помръднаха пръста, за да се поинтересуват какви са тези фирми, които като черни дупки поглъщат спестяванията на хората.

БНБ

В парламентарната анкетната комисията бе потвърдено, че през август 1994 г. Борислав Стратев, началник отдел "Правен" на БНБ, е изпратил докладна записка до началника на отдел "Банков надзор" Камен Тошков, в която се изразява становище, че "Югоагент" по същество извършва банкова дейност. "Докладната записка така и си остана в бюрото

на г-н Тошков", заяви Йосиф Маринов, кмет на Добрич. "Това са административни неуредици, които не са съществото на проблема", заяви пред радио "Свободна Европа" г-н Стратев.

Безусловно БНБ има отговорности към финансова стабилност в страната и в този смисъл позата на щрауса едва ли й прилича.

Съдебната система

Според Петър Димитров, председател на парламентарната комисия по пирамидите, прокуратурата е проверила 412 фирми и се оказало, че в предмета на дейност на 411 от тях е записана дейност, подозрително близка до банковата. В нито един от тези случаи съдилищата не са поискали мнението на БНБ, която дава лицензи за такава дейност.

Пак според г-н Димитров Върховния съд не е реагирал на прокурорско искане за отмяна на регистрацията на една от тези фирми.

В същото време Върховният съд не пожела да прати свои представители пред парламентарната комисия. Вярно е, че съдебната система е независима, но дали независимостта трябва да се изразява в неангажираност към болните проблеми на обществото?

Медиите

Т.нар. четвърта власт също не се представи по-различно от останалите. За съжаление повечето медии се задоволиха да съобщават колко пирамиди вече са изгърмели и колко човека са пострадали. А дали не би трябвало да се потърси друг подход - аргументирано да се изложи тезата "тази и тази фирма според нас ще изгърми, внимавайте".

На следващия ден след като правителството направи първата по-решителна стъпка срещу пирамидите - спирането на МММ, популярен ежедневник отдели цяла страница, за да заклеми финансовия министър. И това стана само няколко дни след като същият финансов министър бе заявил пред репортер на същия вестник, че медиите имат голяма роля при разясняването на проблема пирамиди.

ПОТЪРПЕВШИТЕ

"Влагайки парите си в подобни дружества, вие искате да спечелите. Ако спечелите, печалбата остава за вас, без да я делите с никого. Ако загубите, искате държавата да поеме загубите ви. Къде е логиката?" Думи на високопоставен служител от Министерството на финансите, които обясняват, меко казано, "некоректността" на пострадалите вложители.

За съжаление наивността стига дотам, че във Варна някои от хората дори не са изисквали документ за предоставената сума. Просто са се записвали в списъци в офисите на някоя от пирамидите.

Народът го е казал отдавна: "Не е луд този, който яде баницата, а този, който му я дава." За съжаление обаче като че ли не се оказва вярна друга народна мъдрост - "Парен, каша духа". Преди няколко седмици в редакцията на "Капитал" се отби възрастен господин, който бе тръгнал към офиса на "Лайф чойс", за да вложи парите си. "Имам обаче малки колебания, защото веднъж изгорях при Ист- уест".